

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІТЕРАЦІЙНОГО МЕТОДУ АГРЕГУВАННЯ СИСТЕМ ВИСОКОЇ РОЗМІРНОСТІ

Іванчихін Ю.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Розглянуто дослідження ефективності методики агрегування фазових просторів станів вкладених марківських ланцюгів напівмарківського процесу. Одним з методів рішення проблеми високої розмірності марківських і напівмарківських моделей є трансформація структури фазового простору станів моделі A і побудови моделі меншої розмірності B , $N_A > N_B$, так щоб ці моделі були ізоморфні [1]. Досліджувана далі методика [2] є ітераційною. Нехай функціонування системи задане напівмарківським процесом, описується оператором $a(t)$, $t \geq 0$ у просторі E . Простір станів моделі A : $E = \{1, 2, \dots, n\}$ розбивається на m класів: $E_1 = \{i_{11}, i_{12}, \dots, i_{1m_1}\}, \dots, E_\ell = \{i_{\ell 1}, i_{\ell 2}, \dots, i_{\ell m_\ell}\}, \dots, E_m = \{i_{m1}, i_{m2}, \dots, i_{mm_m}\}$. На черговій k -й ітерації здійснюється виділення поточного класу l , стани кожної з інших підмножин укрупнюються та інтерпретуються як єдині класи моделі B . Одержувана при цьому група укрупнених станів разом зі станами виділеної підмножини утворюють систему станів, оброблюваних на цій ітерації. Далі виділяємо стан $l+1$ класу й т.д. Одержуємо чергове k -е наближення системи $B^{(k)}$. Вибір варіанта розбивки на класи здійснений мінімізацією параметра класу δ_{kls} [2]:

$$\delta_{kls} = \frac{\max_{j \in E_1} \sum_{i \in E_{kls}} p_{ij}}{\min_{j \in E_{kls}} \sum_{i \in E_{kls}} p_{ij}}$$

Досліджено деякі параметри ефективності ітераційного алгоритму агрегування. Установлено що залежність числа ітерацій алгоритму K від δ_{kls} $K=f(\delta_{kls})$ носить експонентний характер, розраховані параметри регресійних моделей росту ефективності (неефективності) K при погіршенні варіанта агрегування. Для фіксованих значень δ_{kls} експериментально встановлений вид залежності $K(n)$, де n - розмірність простору системи A . Таким чином, по характеру залежностей $K=F(\delta_{kls}, n)$ можна сформулювати практичні рекомендації з доцільності використання методики агрегування простору станів багаторозмірних напівмарківських систем в конкретних умовах.

Література:

1. Королюк В.С., Турбин А.Ф. Математические основы фазового укрупнения сложных систем. - Киев: Наукова Думка, 1978.-220 с.
2. Иванчихин Ю.В. Технология фазового укрупнения многомерных полумарковских систем // Вестник Харьковского государственного политехнического университета.– Харьков: ХГПУ.-1999.- Вып.51.-С.50-52.